1-ს იანვარს, № 1 1887 წელსა.

F 25

მწყემსი

1883-1887

მწყემსი დამატებით გამოდის თვეში ხუთჯერ, ყოველი თვის 10ს, ოდეს კ ოდ-და-ით რაზეკვანა.

გაზეთის ფასი:

ერთი წელიწადი გაგზავნილი ფოსტაზე	—	5 მან.
ნახევარი წელს	—	3 —
„მწყემსი“ რესული ფასიანები	—	6 —
ნახევარი წელი	—	4 —
ცალკე რუსული ფასიანები წელი	—	3 —
ნახევარი წელი	—	2 —

გაზეთის თანხა და ყოველი გვარი წერილების გაგზავნა შეიძლება რედაქციაში ან ალექსანდრეში: *Въ Нейтрилы, Въ редакцію „Мцхеиси“ (Пастырь).*

ყველა სტატიები და კორესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქნებიან გამოგზავნილნი ფასიანებულნი, ეფიცენ ეროვლად და ანასაგებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან ხელ-მოწერილნი, ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები შეიძლების ხან-დიხ-ხან შემოლებენი და შესწორებნი დაიბეჭდნის.

სტატია, რომელნიც არ დაიბეჭდენიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორეს ითხოვნი უკანვე დაეგზავნის.

სტატიები მიიღებიან რესული ენაზედ დაწერილნიც და თარგმნილნი დაიბეჭდენიან.

ამ იანვარის ათ რ ცხაზეზე გამოსასვლელ ნომერს ესვლემ პირველს იანვარს და ამიტომ შემდეგი ნომერი „მწყემსი“-ს ალარ გამოვა ოც იანვარამდე.

1887 წელიწადი.

მოგილოცავთ ახალს წელს ახალი ბედნიერებით, ღმერთმა მრავალს ახალ წელს დაგაწყოთ! მიიღო ჩვენგან ეს ჩვეულებრივი მოლოცვა და ნება გიბოძოთ გაგაჩიროთ ჩვენი ანბი და ფრთხილანი ამ ახალი 1887 წლის შესახებ. ბუნებალ-გაზეთებს ჩვეულებად აქვსთ მოლებული, რომ ყოველი ახალი წლის დამდეგს გაარჩევენ ხოლმე ძველ წელიწადს და ერეკენ ანგარიშს მოუთხრობენ მკითხველს ნარსულ ძველ წელიწადზე. ჩვენმა ფურცელ ნაწილად ესეა-და-ესეა ცალალიებანი და ახლად შემოლებულნი წეს-წყობილებანი ეს წელში მთლად და ბარკვეული არ

-ნენ თავს ისე, რომ მათზე შეუცდომლად გამოსთქვას ყაცმა თავისი ანბი ახალი წლის დამდეგს. ხშირად გაზეთ-ჟურნალების გამოთქმული ანბი ამ ცალალებათა და წეს-წყობილებათა შესახებ შემდეგ წლებში შეიცალებენ ხოლმე. ამიტომ ჩვენ დღეს ჟურნალ-გაზეთებისაგან ახალოგადლად მოლებული ჩვეულების წინააღმდეგ ვგონდა სულ სხვა საგანნე ვეფასოთ ჩვენს მკითხველებს.

ზაკ-და ძველი წელიწადი და თვითეული ჩვენგანს ცხოვრებას მოაკლო ერთი წელიწადი. ძველი წელიწადი აწი ჩვენთვის სანტერესო ალარ არის, როგორც სანტერესო ალარ არის ძველი ტანისამოსი, რომლის ტარება კიდეე მოგაწერინდა და გვინდა ის გამოვაცალოთ და ახლით შეეიმოსოთ. მაგრამ ჯერ ძველი წელიწადი ყოველის მხრით და, რასაც მოველოდით მისგან, მას ვერ ვეწიეთ. რამდენი უმეოფლოთ ძველ წელიწადზე? რამდენი ყოველ-კეთილთ იგონებს მასსა? ბანსაკუთრებით ისინი, რომელთაც ამ წელში უსაამოვნების მეტი ვეარაფერი ვერ ნახეს. ეკი ეკიდეა, რომ ისეთი ბედნიერი ალმა ჩნდეს ვინმე, რომელსაც ძველი წელის კეთილები ეეინნოს და ნატერნი მოიგონოს? ეგი? ბედნიერნიც კი სხვა თვალით უყურენენ ძველს წელიწადს: მართალია, ისინი ბედნიერად სცხოვრებდნენ მთელი ძველი წლის განმავლობაში, მაგრამ ახალი წლის დამდეგს მათ ეგდებენთ სურეელი კიდეე უფრო ბედნიერად და ნარმატებენ ცხოვრებისა. აიეთი სურეელი გვეპადება ყოველი ახალი წლის დამდეგს. დადგება ახალი წელიწადი, — ჩვენ სიხარულით ეეგებებით მას და ულოცავთ ერთ-ერთმანერთს ახალს წელს ახალი ბედნიერებით, თითქოს მართლა მარტო ახალი წელიწადი თვითეულს ჩვენგანს ბედნიერ ცხოვრებას უკანდგეს, მაგრამ ეს წელიწადიც თავდგება და ჩ�ეი არ გვისაულდება ნატერნა, რომლითაც მიეეგებეთ ახალს წელს. ამისა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თვის ეისტუმრებთ მას დიდის წყალ-კრულვით და ხელ-ახლა ვევეებებით ახალს წელს ახალი იმედებით და იმას კი არა ვფიქობთ, რომ შეიძლება ახალმა წელიწადმა კიდევ უფრო ბევრი უსიამოვნება მოგვიტანოს. მაგრამ ამ ის კი არის საყურადღებო, რომ ჩვენ მოლოდინი და ნატვრა გამართლდება, თუკარა ახალ წელში, არამედ ის არის საყურადღებო და ყველასგან შესანიშნავი, რომ ეს ცხოველ-მოყოფელი სხეი იმედისა, არამც თუ არ ჰქრება კაცის უკეთესე სულში მუუხედველად ყველა ჩვენგან გამოცდილ უბედურებათა და სიმწარეთა გამო, არამედ ის კიდევ უფრო ცხოველდება კაცის სულში ყოველი ახალი წლის დამდეგს.

მაგრამ მხოლოდ ერთი იმედი, ერთი მარტო ხასოვება რაღაც გამოუკეეეელ ბედნიერებაზე, რომელსაც ეითომ გვეკალის ახალი წელიწადი, სამწუარ არის. ჩვენს ბედნიერებას ჩვენ არ უნდა მოველოდეთ გარეშე გარემოებათა და შემთხვეევათაგან, არამედ მეკნიერებას უნდა ეეძებდეთ ჩვენს არსებაში და ჩვენის მეცადნეობით შეეექმნათ ბედნიერებაშუმეს ჩვენ ასე ხშირად თვითონ ვართ ხოლმე ჩვენი უბედურების მიზეზი, რატომ არ უნდა ვეეცადინობდეთ, რომ მოვიპოვოთ ბედნიერი ცხოერება ჩვენის მეცადინეობით. ბადუალი ბედის-წერა, თვალ-ახეეული ბედი, უნდა მოგახსენოთ, არ არსებობენ. შეეთონ კაცი არის, ასე ეთქეათ, მჭეიდეული თვის ბედისა და თავის ბედნერებისა. ეაოელს კაცს აქეს წეთისაგან მიწე�ed განსაზღერული საწყოოთი როგორც ფიზიკური, ისე სულიერი ნიჭიერებანი. ეაოელს კაცს ეძლევა თავისი ხეედრი ბედნერებისა მის სულიერ და ფიზიკურ ნიჭთა შეზომით. ეაოელი ჩვენგანი ცხოერება თვისგანეე შექმნილს წრეში თავის არსებისა და ძალ-ღონეთა-დაგვარ. ეს წრე ხან ნთლად ღარიბი და ეუფერულია და ხან სავსეა მშვენიერის მოელენებითი. ეს იმაზე კი არ არის დამოკიდებული, თუ ჩვენ რა გარეგანნი საუნჯის პატრონი ვართ, არამედ მასზედ, თუ თვით ჩვენ რანი ვართ შინაგანი თვისებებით. ამიტომ ეუფრო საჭიროა გაეამრავლოთ ჩვენი სულიერი სიმდიდრე, რომ ამით მოვიპოვოთ ბედნერება.

მაგრამ რა არის ბედნერება? რაში უნდა ეხედეოდეთ მას? ეი კითხეა, რომელზედაც საზოგადოებაში ჯერ კიდევ არ არსებობს ერთი განსაზღერული პასუხი. და ძალიან დიდი მნიშვნელობა კი აქეს მას, თუ რაში ხეედეს კაცი ბედნერებას. როგორი შეხედულებაცა აქეს კაცს ბედნერებაზე—ყოფაქცევაც ხასიათიც და მიმართულებაც ისეთი აქეს. ტუნი, მა გალითად, რომელიც ადმერთებს ოქროს, სულ სხეა ჯარისაა ბედნერებაზე, ვინმე მფარტეველი, რომელიც მზად არის ერთბაშად გაკაბნიოს მთელი თავის ყოფაცხოერება ამაოდ დროს გატარებისა და სიამოვნებისათვის. მართლა, სად ეეძოთან ბედნერება? როგორი ცხოერება შეგეძლია ჩაეოვალოთ ბედნერად? ეი საგანი, რომელზედაც მოსწრებულად მგეგანია გაეწეოთ საუბარი მეოთხეელთა. ნამდეილი ბედნერებით, რომელიც შეშფენის ქრისტიან კაცს, შეეფლია დატებეს ის, ვინც ამაღლებულა სულით და გონებით, დაუტოვებია ყოველივე ქეეყნიური და თავისუფალად შესდგომია სულიერ ცხოერებას. ბედნერია ის, ვინც თავის ცხოერების ყოველ წამს ხმარობს თავის გონების განვითარებისათვის და მასთან მეცადინობს შეიძინოს ჭეშმარიტი სწავლა ღმერთზე, ქეეყანაზე და კაცზე. ბედნერია ის, ვინც მეუფემ იღეოს, რათა გააკეთილ-შობილოს თავის გული და გონება, გაადეიოს თავის თავში უმაღლესი სულიერი გონებანანი, რომელიც შეჰფერის კეთილ-შობილს და ქრისტიანე კაცსა და მასთან მეცადინობს დაამყაოფოს უმაღლესი გრძნობანი ამა სულიერი მოთხოვნილებისა. ბედნერია ის, ვინც სულით და გულით მეცადინობს, რათა განამტკიცოს თავის ხასიათი ქრისტიანული კეთილ-საქმეებით. ბედნერია ის, ვინც დაუფლაეი შრომით და მეცადინეობით ზრდუნეს თავის თავზე და უნდა მიაღწიოს სისრულის უმაღლეს ხარისხამდე. ბედნერია ის, ვინც არ იძულებს და არ ეარსა ჰყოფს თავის მოყვასთ, არამედ უყვარს ისინი ზეშიდს გულით, მაგრამ ამასთანავე არ ბაძავს მათ იმაში, რაც არის მის მოყვასთა ცხოერებაში ცუდი, ფუჭი და მავნებელი სულისათვის, არამედ ამ მხრით ის მტკიცედ იჭერს თავის თავს და მეცადინობს თავის სულის კანონიერ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილებას. ბედნერია ის, ეისაც ამ ცხოერების მოთხოვნილებანი და სულის მისწრაფებანი ისე დაუყენებია, რომ ყოველივე მის მოკმედებას ასეი ბეკედი ქრისტიანული უმანკოებისა, უარ ეუყეი ყოველივე ქეეყნიური და სასტიკად იცავს ყოველივე ეენისგან, ურომლისოთაც ქრისტიან კაცს არ შეუძლია სრულ ყოფა და ცხოერება. დ. ბოლოს ბედნერია ის ხალხი, რომელსაც ყველა ზემოთ აღნიშნული თვისებასთან შეუდგენია ერთ სულოვანი და ერთ გულოვანი საზოგადოება, რომლის თვითეული წევრს შეენეული აქეს ზოგადი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

კეთილ-დღეობა და ცხოვრების საკნად აღარ გბული აქვს შემდეგი ჭეშმარიტება: თვითეული ეკლესიისა და ეკლესია ერთისა, ეროვნულნი ერთისა. ეროვნულნი არიან ქრისტეს სიყვარულით და მოიტეოან ერთად ერი ი მიზნისადმი და ამ ეკლესიად შიადგენენ ერის ოჯახს. ბასაკერ ელი არ არის, რომ ამისთანა საზოგადოებაში ყო ველთვის იქნება შეურაველი მშვიდობიანობა და ნამდვილი ბედნიერება და მეუფლობა, წინააღმდეგ ეზლანდელ ხალხთა საზოგადოებისა, რომელთა ბოლოს ულეს ერთმანერთის შური, სიძულვილი და გაუმაძღრობა.

ერთი სიტყვით, მხოლოდ ერთი განათლებით შეუძლია კაცს დაბშოს თავის თავში მძლეგრობითი, თავმოყვარეობითი და სასტიკი ხასიათი; მხოლოდ განათლებით მიაღწევს ის ბედნიერებას. ერთის მხოლოდ მოსწავლეობით განათლებისა და ეჭეშმარიტებისაკენ, რომელსაც, მოსწავლებას არ უფლებს არც ბოლო და არც საზღვარი, კაცს შეუძლია სტაბილიან დაეურულებელი ბედნიერებით, მუდმივი სიხარულით და ახალ-ახალი ბოზნენალე ივედებით. ამ მხრით, შეიძლება ვსდაქვთ, რომ ჩვენი ბედნიერება მდგომარეობს მხოლოდ მისადმი განეწყვეტელ ლტოლვაში და მოსწავლებაში, ამიტომ რომ ყოველ საუფარო და ხარეკელი მიზნის მიღწევა და დაკმაყოფილება თან ბოლოს ულებს ჩვენს ბედნიერებასაც. მის არ გამოუცდია თავის ცხოვრებაში, თუ მის შემდეგ, რაც მან მიაღწია თავის მიზნის, რომელისადმისაც ის ყოველივე ძალით მიიღტოდა და არ ზოგავდა არც ძალს და არც ნაჭს და რომელიც მას უქადდა დიდ ბედნიერებას, სრულს კმაყოფილებას, რომ მას ბედნიერება ხელიდან ელვნდოდა, რა რომ სდგებოდა წამ მსა დაკმაყოფილებისა. ამიტომაც მდაბალ ბუნებასთან, ხარკიელ სიმეთ მიმდეკარნი კაცები ასე ეძებენ ახალ-ახალ სიმეთ, შეძლებათა და საკუნთა და თავეებენ მით, რომ ყოველ ამ შეძლებათა და სიმეთა შემდეგ გრძნობენ ზიზღსა ცხოვრებისადმი და საშინელს დაუძლურებას. მაშასადამე ნამდვილ ბედნიერებასთან არ შეიძლება შეეგერთოთ რაიმე ეროვნი, წარმავალი და საყოველდღეო.

აი რა ვგარ ცხოვრებას და რა უმთავრეს თვისებათა წარმოვიდგენთ ჩვენ ბედნიერებაში, როცა გალოცავთ თქვენ, მკითხველნო, ახალს წელს ახალი ბედნიერებით. ღა სულით და გულით ვინატრებთ თქვენთვის, რათა ყოველს თქვენ ბანს აღეფთოს სულში ლამპარი ცრცხილი ბედნიერებისადმი მისწრაფებისა და სასურველი ნაყოფიც ვამოვლინ.

როგორ სრულდება საეკო მთავრობის ბანაკარგულებანი საკლიდლო და საეკლესიო მოსამსახურთა შესახებ?

ყოველად-ფუსმოველელოცმა, მმერეთის ეპისკოპოსმა ბაბრიელმა შენიშნა რაოდენიმე უწესობა 1884 წელშა ეკლესიებია დახვევის დროს მმერეთის ეპარქიაში, რომელიც მაშინ შეიკავდა ეხლანდელ ბურიაქინგრელიის ეპარქიასა. შენიშნა თუ არა ეს ნაკლულოვანებანი, მაშინვე მან, თანახმად 19 მუხ. კან. სასულ. კანონისა, აცნობა ესეები უ. ეროვანის სამხედრო გუბერნატორს, მოსახდენელად განკარგულებათ განრინებისადმი ეს "ნენიშნულთა ნაკლულოვანებანი. თა. უ. გუბერნატორმა კეთილ-ინება ცირკულიარული მიწერილობის გაგზავნა, უ. მაზრის უფროსებთადმი 50 ინგრიდან წყარო ლის 1885 წლისა, № 122-თა, რომელიც ფაბეჭდა მ თვ., 1885 წ. „სპორნეკის" № 5-ში. ზომის მიღება, გასასწორებლად "ნენიშნულთა ნაკლულოვანებათა, შემდეგნენ შემდეგს: 1-ლ, მინერარული ბოგომარეობა ეკლესიების ეზოებისა, "ეურაგეგობა, რომლისა გამო პირუტყვთ თავის-უფლათ "ეუძლიანთ "ეეიდენ ეკლესიის ეზოში და გაადუმენ სასაფლაო მიცვალებულთა. ჩვენ "ნ ზომ ეკლესიების ეზოშია სასაფლაოა; 2) მიცვალებულის ვეგმის სამარხს თხრიან არა საკმაო სიღრმეზე; 3) მიცვალებულთა ვეგმა ასაფლავებენ "ნიშათ თვით ეკლესიის საფუძველთან, რომლისადმა ფუძეზეა და "ნშიაგ ირღვევა ხალმე "ნენიშნა ეკლესიისა. 4., ერიერობა სოფლის საზოგადოებათა ინიშნება მამასახლისთა და მოხელეთა პირთა მიერ ერერ, დღესასწაულ და უქმ დღეებში იმ დროს, როდესაც წირვა და ლიტეა სრულდება ეკლესიაში. 5-ე. ძალაქებში დღესასწაულ ერერ და უქმ დღეებში ეკმოთა არის გაჩაღებული თითქმის იმ დროს, როდესაც სრულდება ეკლესიაში წირვა. 6. მრეველთა უყურადღებობისა გამო ეკლესიების ზნირათ იტეხება. ამ "ნენიშნულის გასასწორებლად, როგორც ზემოდ მოგახსენეთ, გუბერნატორმა ინება განკარგულება, და მოსწერა სხვათა "ნორის: Виду выше изложенного, предлагаю Г. Г. уѣзднымъ Начальникамъ, чтобы принять всѣ зависящія мѣры, къ устраненію выше указанныхъ безъ порядковъ и строго слѣдить за не уклонными исполненіемъ предписаній (законы о сельскихъ кладбищахъ и погребеніи мертвыхъ 915, 916, 926 ст. топ. 13-св. Закон. изд. 1857 году). Сдѣлать распоряженіе, чтобы мірскіе сходы, назначаемые по воскресенымъ и другимъ праздниц-

ᲜᲘᲛᲘ ᲓᲘᲐᲛᲘ, ᲐᲠᲐᲕᲘᲡ ᲓᲦᲔᲗᲐ ᲐᲠᲘᲡ ᲐᲠᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲬᲧᲔᲑᲣᲚ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მცხეთის სობორი.

საქართველოს არც ერთ ქალაქს და ნაქალაქე ადგილს არა აქვს ისეთი დიდი მნიშვნელობა საქართველოს ხალხის ცხოვრების ისტორიაში, როგორც მცხეთას აქვს. საქართველოს ხალხს გასაკვირ ისტორიულ ცხოვრებაში მცხეთას პირველი ადგილი უკავია და ამასთთან პირველად ჩვენ მცხეთის ადგილის და სობოროს სურათის დაბეჭდვა ვამჯობინეთ. მანამ ჩვენ მცხეთის სობოროზე ეიტყოდთ რასმეს, საჭირო და მიუცილებელია ერთი თვალი გადავეღოთ და შევიტყოთ, თუ რა მნიშვნელობა ჰქონდა მცხეთას საქართველოს ხალხის გასაკვირ ისტორიულ ცხოვრებაში. ეჩა

კერპი ესვენა მთაზე, რომელსაც უწინ უწოდებდენ ქართლის მთას; ხოლო შემდეგ ეწოდა არმაზის-მთა. არმაზის-მთას ქართველები დიდ პატივსა სცემდენ: მათ სწამდათ, რომ აქ იყო დასაფლაებული ქართლოსი, რომელსაც თაყვანსა სცემდენ. აქვე იყო აშენებული ციხე, რომელსაც სახელად ერქვა არმაზი, შემდეგ აქ აშენებულ იქმნა გუმბათიანი ეკლესია არმაზის სახელზე. ეკლესია ღღეამდისაც დარჩენილა. «სომხეთიდამ თუ წახვალთ, ამბობს სტრაბონი, თქვენ შეხვალთ ხეობებში, რომლებზედაც მიმდინარეობენ მდინარენი ცირუსი და არაგუსი. აქ მათ ნაპირებზე, მათ შესართავს ზემო, თქვენ დანახავთ ორ ქალაქს, რომლებიც აშენებულია ქვისაგან და შემოსილნი ორივ კედლებით. ისინი ერთი ერთმანეთისაგან დაშორებულნი არიან თექვსმეტ სტადიაზე (სტადია 125 ნაბიჯია). არმაზია სდგას ცირუსზე, ხოლო სკესამორა (ალბათ ციხე სამთავრო) არაგუსზე».

როგორც ვკითხულობთ, ქართლში და ახლოს გავრცელდა ქრისტიანობა მეოთხე საუკუნეში. მცხეთაში პირველად მიიღო ქრისტეს სწავლა ნინო განმანათლებელისაგან მეფე მირიანმა და მის შემდეგ მთელმა სამეფომ. მღვდლები სხვა-და-სხვა საღმთო ნიეთებით გამოუგზავნა მირიანს კონსტანტინე დიდმა. საქართველომ გადმოიღო ბერძნის ეკლესია ოფლიეფ წესები და მიწერილ იქმნა ანტიოქის პატრიარქისადმი. მცხეთაში პირველად აუშენებიათ ხის ეკლესია, შემდეგ მახტანგ მორგასლანმა აუშენა ქვიტკირის სობორო, რომელიც დაამგერია მიწის ძერამ 1318 წელში, მაგრამ ეს ეკლესია ხელ-ახლავ აშენებულ იქმნა მეფე ბოორგი მეექვსისაგან; ეს სობორო მთლად დაამგერია მეთოთხმეტე საუკუნის დამლეველ ტამერლანმა, მაგრამ ისევ აშენებულ იქმნა მეთუთხმეტე საუკუნეში მეფე ალექსანდრესაგან. მცხეთა მეხუთე საუკუნეში შეექმა საკუთარ ქალაქად პატრიარქისა, რომელიც იწოდებოდა მცხეთის და საქართველოს კათალიკოსად. ეს კათალიკოსი დიდ ხანს განაგებდა საქართველოს ხალხს საღვთიერო მთავრობის მხრით, ბოლოდ მეთოთხმეტე საუკუნიდამ, როცა ივერთა მოწორდა ქართლს, შაი ზღვის ნაპირზე, ბიჭვინტაში ანუ პიცუნდაში, რომელიც შეკრებულ იყო ივერიელ მოსკოპოზებისაგან, ერთ-ერთ ეპისკოპოზ ეფრემ ბერძენ-ბერძენ ეფრემ ბერძენ-ბერძენ ეფრემ ბერძენ-ბერძენ

წინამძღვარი, ანუ მათი კარიბჭენი. ქართლიოსის სამეფოლმელოში მართლ-მსაჯულებას განაგებდნ თვით ქართლიოსი და მისი სასულიერო წოდება. ბარდანეს-ს საქართველოს დანარჩენი მცხოვრებლებიც, რომელნიც იმყოფებოდენ მეფეების და დიდი-კაცების უფლებასა ქვეშე, მართლ-მსაჯულების შესახებ თავისუფალ არ იყენენ სასულიერო წოდების ზედ გაფლენისაგან.

თბილისიდგან მცხეთაში გზა მიდის მდინარე მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე. ეს გზა ჯერ გიიელის პატარა მდინარე ეერაზე, შემდეგ, როცა ამ მდინარიდამათ ეერსტეს გაიცლი, ეს გზა მიდის ერთ დიდ ბაღაზე, რომელსაც ჩიდმის ბინდრის ეძახიან და რომელსაც სიგრძე აქვს რამდენიმე ეერსტეი, ხოლო სიგანე 2-3 ეერსტეი. ბალთიდგან თუ არა ეს ბაღა, გზა მეტის კლდიან ხეოთაში, რომელშიაც ბევრი ფრინველო კლდეებია. ამ კლდეებზე მოსჩანან ბევრი სამაგრეების და ციხეების ნანგრევები. ამ ხეოთაში ექვსი ეერსტეის სიშორეზე მცხეთამდის, თვით მტკვრის ნაპირზე 1867 წ. გზა-ტკეცილის გაკეთების დროს, შემთხვევით ნახეს ერთი შესანიშნავი ქვიშოვანი ქვა, რომელიც ღღეს ინახება კაკესიის მუზეუმში. ეს ქვა ჩამოვარდნილია ციხიდგან, რომლის ნიშნავიც ღღარ არის ღღეს. ამ ქვაზე ყოფილა ბერძნული ზედ წარწერა 75 წ. ქრისტეს დაბადების შემდეგ. ეს ხელ-ნაწერი გადეთარგმნია რუსულ ენაზე თბილისის გიმ-ნაზიის ბერძნული ენის მასწავლებელს ივანეს. ამ ხელ-ნაწერიდამ სჩანს, რომ ციხე, რომლიდამაც ეს ქვა ჩამოყარნილნი, აღმშენებული ყოფილა ბესტატორ მესპასიანისაგან მისი კესარიის და რომის ხალხის მეგობრის მართველების მეფის მიტრიდატესადმი, რომელიც იყო შვილი ფარსმანისა და ბამბუნდსა. მცხეთა, როგორც ზემოთაც შენიშნეთ, სძღვის მტკვრის მარცხენა ნაპირზე. მცხეთაში შესულამდე უნდა გახვიდე მშენიერ მტკვრის ხიდზე, რომელიც გაკეთებულია საქართველოს მოიყარ-მბრძოლის ბოლოვინის დროს ძველი ხიდის ნანგრევების მახლობლად. როგორც ამბობენ, ეს ძველი ხიდი გაუკეთებია რომის სარდალს პომპეტს, როცა ის სდევნიდ პირველ საუკუნეში ქრისტეს დაბადებამდე პონტოის მეფეს მიტრიდატს. ამ ხიდს, ეგრეც, ღღესაც პომპეის ხიდს ეძახიან. ეს ხიდი აგებულია მტკვარს ქალაქ ბრმასთან, რომელიც, ფიუფეს სიტყვით, თავის ტაძრით მდებარეობდა მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე, პატარა ხეოთაში, სადაც ღღეს გამოდის პატარა მდინარე, სახელად ბრმაზის წყალი. სოფელი მცხეთა 1804 წ. მოგზაურის სტეფენის დროს შესდგებოდა სულ 30 – 40 მაწის სახლისაგან, ხოლო 1835 წ. „ალეკსის სტატისტიკური სურათების“ ავტორის ჩენეულ-ით შესდგებოდა 124 სახლისაგან, ღღესაკი 140 კომლი ქართველები და სომხები სცხოვრებენ მცხეთაში. «რადგან მცხეთას უკეთია ციხენი ადგილ, რომელიც გარეშემო შემოსილ ფუფუნია ერთის მხრით სარკინეთის მთებით და მეორეს მხრით მდინარეების მტკვრის და ბრაკეის შესართაეთი, ამიტომ, ამბობს სტეფენი, მცხეთა არას დროს არ იქნებოდა ფუროცესი, რომ ყოველის მხრით არა ჰქონოდა გარეფუბნები და გამაგრებული ციხეები.“

ფეელი იმ ნაშრომებისაგან, რომელნიც შეადგენენ მცხეთის და მის გარეშე ადგილების ისეთ-ღღიდებას, დარჩა მხოლოდ ორი მშენიერი სახელოვანი საქართველოს ისტორიისა; ესენი არიან: სამთავრო ტა ეკლესია და სპასტრარიქო საკრებულო ტაძარი. მცხეთის სომეხნი აშენებულია მშენიერ ოთხ-კუთხიანი ქვიტკირის გალავანში, რომლის ზუა და ნაპირებზე ბევრი კოშკებია აშენებული. დასავლეთის მხრით გალავანის სიხლოვეზე გაკეთებულია კათოლიკოსების საცხოვრებელი სახლი, რომელიც ამას წინად განაახლეს. ბალავანში, როგორც მოგეითხრობენ საქართველოს მატიანენი, მეოთხე საუკუნეში იყო ბაღი მეფის მირიანისა, რომელმაც ეს ადგილი დაუთმო საქართველოში პირველი ტაძრის ასაშენებლად. მა ტაძარი, როგორც ზემოთაც შეენიშნეთ, მირიანის დროს აშენებული იყო ხისაგან თორმეტ მოციქულების სადიდებლად; მაგრამ შემდეგ, 50 წლის უკან, ხის ეკლესიის სამაგიეროდ აშენებულ იქმნა ქვიტკირია ეკლესია, ხოლო ამ უკანასკნელმა მეთუთხმეტე საუკუნეეში, ვახტანგ მორგასლენის დროს, დაუთმო ადგილი მშენიერ ტაძარს, ეორ მელიც რამდენიმეჯერ იქმნა დანგრეულ, ასე რომ, როგორც სამართლიანადაც ამბობს აკადემიკოსი ბროსე, შემდეგი დროის ტაძარს კათოლიკოსებისას არასდროს ი მზგავსება არა აქეს მირიანის და შემდეგ მეფეებისაგან აშენებულ ტაძართან. ალექსანდრეს შემდეგ, რომელმაც სულ ხელ-ახლად ააშენა მცხეთის სომეხოო, ტაძარის გუმბათი ჩამოიმეგრა მეჩეიდმეტე საუკუნეში და განახლებულ იქმნა ვამპაჰმადიანებეულ მეფის ოსროომისაგან (1634 – 1648) და მისი მეუღლისა მარიამისაგან.

(გაგრძელება იქნება).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საახალწლოდ.

ახალი წლის პირველი დღე ითელება ბედნიერ დღედ. ეზეკიელი, რომ სოფლებში ყველანი ეშინოდნიან, ყველანი რიღაც სიამოვნებას გრძნობენ! ეკელესა სურს სოფლის მუდმივი ეარაში დაიიწყოს, მუკვარი გადაჰყარონ და ერთი დღის სიამოვნება მანც მოჰფენონ გულსა. ოუმცა ღვიძლის ლობიოსა და ხმალზედ ცმაყოფილნი იყვნენ, მაგრამ ღვეი ერთი ქთმითთა და მარტო ღორის ზორცით ვერ აკმაყოფილებენ სურეილსა. ზიდი ხნიდან ასუკეებენ სათითაოდ ყველასთვის ოჯახში ქთმებს, ინდაურს და სხეას. ზათვნდა ახალი წელიწადი. ზილა ადრინანდა ეამოდგენენ ყველანი თავ-თავის ოჯახებში, შეასრულეს მამა-პაპური ჩვეულება, (კალეეი, ფერ-ხეა, ბალოცეა, რომელიც ყველა სოფლებში თითქმის სხეა-ხეა ვერად სრულდება): მოვიდა ზირეის ღროეე, შეიქმნა ზარების ოეკა ეკკლესიებზედ, ხალხი გამოეეენა და ზიდის ეკკლესიაზედ იმ ღარშეუნებით, რომ ისათ ვერაერნ მოსთხოეეს ღდეს ვერეე სამეფოეო ოსათხოველს, ვერეე სამატონოს და ვერეე საეალოს...

ეკელეს უეეეია ჯიბეში: ვაშლი, ბსალი, ბროწეული, ეამეეთი და სხე. ეს იმიტომ, [illegible] ზირეის შემდეგ ერთმანეთს მიეულოკონ ახალი წელიწადი, ღალოკონ ერთი-ერ თმანეთი და შეეეეალონ ვაშლი, ბსალი და სხეა ერთმანეეს...

ამ ღდეს თუ ეინმემ ცუდი რამ ვვეკადა, ღიდად ვვეეეინამოეენება. ოუ ეაყანერება ისოეეა ჩვენთვის, ღიდად ვვეეეინამოეენება. მა'მ მეც თანაუეარძნობ ამ ძველ ჩვეეულებას, საზოგადო ეუს-ეყობილებას და მოყოლაეე ჩვენებური ჩვეულების მოყვარეთა ახალს წელს. ბისურვებ, ბატონებო, თქვენს ბედნიერებას, ღმერთმანმ ეაეაეალს ახალს წელს ღაეაესწროთ, მრავალი ვვეეეეეეთ. ახალ წელიწადს ხუმრობა შენენს და მეც ეუმრობის კილოთი მსურს ვვესაუბროთ, მხოლოდ ბოდიშს ეიხდი კი. ღმერთმანმ ისე ვვაკასუქოთ, რომ სარტყელი ძლიეს ეეეეეეეთ. ეს ხომ იმის მოგასენებელია, რომ საზეო უზრუნველად, უზრუნველად და ბლომად ვვეენებათ მომავალ ახალ წლამდის! ეარეი ფერი და ხორცი მოგეცეთ! ჯანნი მოთელი, ვვული ბხიერული ფული ბლომათ! ეარეი ჭაბ და ესის მადა! ხშირად ღაეასწროსთ ქორწილებში, სადაც ჯიხეის ყანწებით სმა არ ვვეეზარებოდეთ. ბეერი რამ ხინდა ეიხუერო, მაგრამ, მართალი რომ ეთქეა, არც მთლად ხუმრობის გუეებაზედაც არა ეარ! ბრთი ესა და მეორე რედაქტორისაც მეშინია; ეიცი მეტყეის: გაზეთის ფურცლებს ამ ვვარებისთვის არ ს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

(იქნება მამა პაპური ენა არ შეგიბილწონ ნათხოვარი ენების აქა იქ ჩარევით.) დედები ნამდვილ ძველ დედების მსგავსად სწყვდენ დედობას. როგორც „ხელოვანთ მოიგარშან“ შექმნა ისინი იმ სგეცხებით და ხატებით დადგიდნენ და არა „ტოტ-ნიერ“, მოდგმ-მოდებით. ზოგ-ზოგთა შორის უკადრისობას და უსაქმობას ადგილი არა ჰქონოდეს.

მაუმპარგალ: შრ.მას, მეცადინეობას, ერთობას, ძმობას, სიყვარულს. მისურვებ, რომ ასე ამ წელით გარ დაგიცეს ამ ახალ მა წელ მა მომაგალ ახალ წელს.

რ. ხ—ძე.

როგორ დღესასწაულობენ ქრისტიანები შობა ახალ-წელიწადს.

მაიარა შობა-ახალ წლის დღესასწაულებმა. ბოლს მოდგინეთ აღსარული ხალ ხმა ყველაფერი, რაც მოითხოვება ამ დღესასწაულთავან. აღსარული მოთხოვნილება ეკლესიისა. აღსარული ამასთანავე დიდის ერთგულებისა ისიც, რომელსაც არა თუ არ ითხოვს ეკლესია, არამედ კიდეც უშლის. ჩვენ ვამბობთ ხალხის სხვა-და სხვა ამბოდ მორწმუნეობითი ჩვეულებების აღსრულებაზე ამ დღესასწაულების დროს. წარსულ წელში ჩვენ განსაკუთრებითი ყურადღება მივაქციეთ იმ ამბავ მორწმუნეობათა, რომელთთაც ასე გაუდგამს ფესვები ჩვენს ხალხში. შეეტაეთ, რომ ზოგი ეს ამბავ მორწმუნეობა სრულებით უეწვლელია ხალ ხისათვის; მაგრამ ზოგიერთი ამბა მორწმუნეობა კი ძლიერ საზარალოა ხალ ხის კეთილ დღეობისათვის.

როდესაც ამბავ მორწმუნეობაზე ჩამოვრდება კითხვა, მაშინვე ჩვენს მეცდილებ მივრდებით და დაუფიქენენ უკებას. „ბატონო, ამბობენ ზოგიერთები, ჩვენ რომ ეღდღლები გეკადეს ნასწავლნი და ისინი რიგიანად ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას, მაშინ ხალხში არც ერთი ამბავ მორწმუნეობის ხსენებაც არ იქნება.“ მერმე ვინ ამბობს ამას? ამას ამბობს ის პირი, რომელსაც საშუალ სასწავლებელში სწავლა დაესრულებია და ნასწავლ კაცათ თავს ირიცხავს. ამა დაკვირდით მის ცხოვრებას, რამდენი ამავ მორწმუნეობა შენიშნოთ მის მოქმედებაში. ზოგიერთებს სურთ, რომ იმისთანა ამაოდ მორწმუნეობანი, რომელთაც ხალხი ათასი და ორი ათასი წლობით ასრულებს, ერთს და ორს წელიწადში აღმოფხვრან და მოსპონ სრულებით. ის კი არ იციან ამ ბატონებმა, რომ ამისთანა ამაოდ მორწმერეობა სუფეს თითქმის ყველა ის ხალხებშიაც, რომელნიც განათლებულ ხალხებად ირიცხებიან ღლეს. ამის დასამტკიცებლად მოგვეყავს „ივერიიდამ“ საინტერესო ცნობები, თუ როგორ დღესასწაულობენ მეროპაში სხვა-და-სხვა ხალხები შობა-ახალ წელიწადს.

საფრანგეთში ჩვეულებადა აქვთ, შობა ღამეს ერთს დიდ ხს მორს შეუფენენ ბუხარში და მთელ ღამეს აღუდღუდენენ. ეს ხს მორი წინადეეა ომობადებული და გარეცა გდია. ფა ი ეგლეს სახლში ყველაზე პაწიან უნდა შეპიტანოს შინ ეს მორი.

—აბა, შვილო, ახლა კი დრო,—ეუბნება მამა თავის პაწიას. ქუელანი გარეთ გარბინან და დიდებიც თან მისდევენ. პაწია მორს ჯეკარდინად ლენოს ასხურებს და გაზეპირებულ სიტყვებს ამბობს:

—ღმერთო, მხიარულად გეამოდეფ! ყველაზე ხვირი მოგეე, ცეცხლს ნუ გაგეიქრობ ოჯახში!

აბა ახლა კი ასწი მორს,—ეუბნება მამა: ერთ ბოლოში მე წავალ ხელ, მერეკი შენ.

პაწია, რაც ძალი და ღონე აქვს. ეწევა; პაწიას ღონე არ მოსდეკს, უძნელდება აზიდვა.

აბა, აბა კიდეე ასწიე, ნუ ეგმინიან,—ახალიხებს მამა, თან ხელს აშველებს და გულით იცინის, რომ უფრ.ესს საყვარელის შვილის ჭაპან-წყვეტას.

—მეკე ყ.ჩ.ოდ.

— მორი ხელიდამ არ დაიგდო, თორემ უბედურება ეგეშეეე.

ქმაწვილიც, რაც შეუძლიან, ეწევა. როგორც იყო მორი შეტანე, სახლში და ბუხარში შეფეს. მოუკიდეს ცეცხლი, მორი აღუდღუდდა და შეეი მოჰფინნ ოთახს. მთელი სახლობა ბუხარს მოუჯდა გარშემო: დიდ-ორნენი მხიარულად ლაპარაკობენ, პატარები სიხარულით დახტიან.

ზედიზეე ეამაწვილებს არ ჩამოჰჯრიზენიან. საფრანგეთში ყველ თითქმის წმინდად ასრულებს ძველს ჩვეულებასს: შობის ღამეს არ დაძინონს, მხიარულებაში გაატარონ. ძალაქებში მთელი ღამე განათებულია. პარიკი მთელს ღამეს ათას ვეარად არის განათებული, გაკაშაშებული და გათენებამდე ხალხის ხმაურობა და ფეხი არ ჩაიკრიბება. ფუძნები ღიაა და გაჩაღებული, მაღაზიები მორთულია, ფანჯრებში

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გამოფენილია ყველაფერი, რაც უკეთესი რამ მოიპოვება მაღაზიაში. მთელს ქალაქს სიცოცხლის ფერი ეღება.

ამასთან ბევრს უკანასკნელებას, ამაოდ-მორწმუნეებასაც შეპხვდებით საფარანგეთში, მეტადრე სოფლებში. მაგალითად, შობის ღამის მორწმე მოუკიდებენ პატარა ჯოხებს, დარბიან ამ ჯოხებით მინდორებში, ბაღებში, ცეცხლს უკიდებენ ხეებს, ქერქს უწვავენ ხეხილებს,—უამისოდ კარგი მოსავალი არ მოვიო. მეკუთხლებს ინახავენ და როდესაც ელვა-ჭექია, ანთებენენ ხოლმე, ვითომ მეხი ალარ დაგეცემაო.

ასე დღესასწაულობენ საფრანგეთში შობას. დღესასწაული ათს დღეს გასტანს ხოლმე. ამ ათის დღის გზმალლობაში განუწყეტელი მხიარულება, ერთმანეთში მისვლა-მოსვლა, მოლოცვაა. ათას გვარი წარმოდგენა იმართება როგორც ყმაწვილების, ისე ფიცრების გასართობად, შესაძლეველად. ამ ეროში ხომ ფრანგებს ეერაკინ აჯობებს.

ინალია ბოლის შობის დღესასწაული შობის წინა დღეს საღამოთი იწყება. ისინი ადამ ზარბაზანს ისროიან და ეს ყველას აუწყებს, რომ დღესასწაული დაიწყოო. მაშინვე ყველგან ფუნჯები იკეტება და ხალხი შინისკენ მიეშურება, რომ დანაყრდეს და ეკლესიაში წასასვლელად მოემზადოს. ქორეები დაცალიერდა, ალარსად ხალხის ხმა არ ისმის. აკერ შუა-ღამე დადგა. ქალაქი ისევ გაცოცხლდა, ქუჩებში მხიარული ლაპარაკი, ჭრიალელი ისმის; დიდი —პატარა ქალი —ეაკი მორთული ეკლესიებში მიეშურება,—ხალოკავად კი არა, ინალიელები ძალიან მოვთის მლოცავი ხალხი არ არის, უფრო ინიტიმ, რომ ინალიელმა ხალხი ნახოს და ხალხს თავის თავი დანახოს. და ეკლესიაზე უკეთესი ადგილი სად იქნება, მეტადრე ხომ ამ ღლისთვის ეკლესიები მდიდრად მორთულია, ბევრი ხალხია მორთულ-მოკმაზული და ინალიელს ამის მეტი არც არა უნდა-რა.

ინალიის ეკლესიებში უთუოდ რითიმე მოგგონებენ ქრისტეს შობის ამბავს. მაგალითად, საკურთხეველის მაგიერ, გამოქვაბულის ნანგრევებია გაკეთებული, ამ ნანგრევებში ბაგაა და ამ ბაგაში დევს ხატი ახლად-შობილის ქრისტესი. მეორე ქრისტეა არა სჩანს, სულ ძვირფასი ფარჩეულობაშია გახვეული, ფარჩეულობიდამ მოჩანს მხოლოდ მხიარული სახე ყმაწვილისა. ინალიელები ამას წმინდა „ბამბინის“ ანუ „ბამბინელის“ უწოდებენ.

ასეთი „ბამბინები“ თითქმის ყოველ ეკლესიაშია. „ბამბინოსთან“ სხვა ხატებიც არის: აი სამი მოგვი, რომელნიც მაცხოვრის თაყვანის საცემლად მოსულან, აქეთ სახედარი, ხარი და სხვა პირუტყვები ხელთ-ქმნილნი. ეკეთ ეს ლამაზად არის მორგებული და ეშენიერად მორთული.

ასეთივე ამბით და ფიგურებით ატარებენ შობას ინალიელები. იმათ ისეც ხომ ძალიან უყვართ ქუჩაში ცხოვრება და დადგება თუ არა შობის დღესასწაული, მთელი ხალხი გარეთ გამოიფინება ხოლმე. მთელი ღამე ისეთი ღრიანცელი, ყეფოები, სტეენა, მღერა, რომ კაცმა ყურები უნდა დიიცვას. აკერ შუა-ღამეც გადაეიდა. ხალხი ეკლესიიდამ გამოიკრიბა და მოდის. ბგონია, ცოტა მინც მიწყარდება, მიჩუმდება, კაცს შეუძლიან ცოტას ხანს მაინც მოისვენოს და დაიძინოსო, მაგრამ ტყეული იმედია. მთელი ღამე გუნდ-გუნდად ყმაწვილები დადიან ქუჩა-ქუჩა, ხელში ზოგს ანთებული მაშხალა უჭირავს, ზოგს თუჯის ყუთი, თუჯის ყუთს, რაც ძალი და ღონე აქვს, უბრაგუნებენ ქვებს ან ჯოხებს და ისეთი საშინელი მუსიკა ისმის, რომ კაცი უნებურად ინატრებს, ნეტავი ყრუ ეიყოო.

აი კიდეე ქუჩაში შეყრილი მთელი გროგა ახალგაზდა ინსპიილელებისა და მოგვეებს ჰბევენებს. ბაიჭერენ რომელსამე ტატეა გლეხს, რომელიც სოფლიდამ საღამე ჩამოსულია სადღესასწაულოდ, ჰპკიდენენ კიბეს, კალათას, დაადგამენ ზედ კერტანს, მოჰრთავენ ამ ვეარად და მოჰყავთ სადღაც, ეითომ და მოგვეები უნდა ჰბევნონ. საწყალ გლეხს ფიქრადაც არ მოსდის, რომ რაღაც ოინს უმზადებენ. აი ერთს ადგილას შედგნენ ყველანი. ადგეს კიბე და ეუბნებიან გლეხს: ადი ზედ და მოგვეებს დაინახავო. ბლეხი ადის, კიბე რამდენსამე კაცს უჭირავს. აი კიბე ცოტა გვერდზე დახარეს და ჰკითხავენ გლეხსა:

—ჰხედავ მოგვეებს?

ბაკვირეებული გლეხი იყურება, იყურება და, რასაკვირველია, ეერაფისა ჰხედავს.

აწვდიან ლერწინდსა და კიდეე ჰკითხავენ:

— ეერც ეხლა ჰხედავ? —კაცო, სად იყურები? ავრე მარცხნე შეიხედე, ეერა ჰხედავ, ბოდიან!

—არაეინა ჩანს?

ძლაპარაკებენ, ელაპარაკებიან ისე, რომ საწყალს გლეხს სრულებით ვადაჰეეეენ. ამასობაში უკანად ხელს უშვებენ, კიბე ეეცმა და თან, რასაკვირველია, მოტყუებულსაც ბარტყანი გაექეს დედა-მიწაზე.

ასე ატარებენ ინპანიაში შობის მთელს ღამეს. დანარჩენს დღეებს კი ისეეე ერთობიან და მხიარულობენ, როგორც ინალიელები.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ინგლისელებსაც დიდათ სწამთ შობა; შობა ინგლისში პირველ დღესასწაულად ითვლება. რა-გორც საფრანგეთში, ისე აქ, შობა უფრო ყმაწვილე-ბი დღესასწაულად არის მიღებული. შესახლ.-კარო ინგლისელი ამ დღეს უფროად ისეთს სახლობაში წა-ვა დროების გასატარებად, სადაც ბევრი ყმაწვილე-ბია. თუ ყმაწვილებთან ერთად არა, შობა ინგლისე-ლისთვის დღე სასწაული არ არის. აქაც ყმაწვილებს ბევრს სჩუქნიან ფერფლებს.

ინგლისშიაც ბევრი ამაოდ-მორწმუნეობაა გავ-რცელებული. მაგალითად შობა ღამეს ინგლისელე-ბი, სოფლებში, დაუფლიან ხოლმე ხეხლებს, თავს უკერენ და ეაშლის ნენეთია ჰაწყვიენ, რომ კარი მოსაცალი მოუვიდეთ, რაიმე ჯუჯელის ახლიან ხეს და ამტერეენენ.

ნემცები დიდს პატივსა სცემენ ღორსა. თუ შობა ღამეს ნემეცს ღორი არ აქვს, იმისთვის შობა შობა-ა არ არის. რაც უნდა ღორიბი კაცი იყოს ბერმა-ნიაში, მთელს ღორს თუ არა, ღორის თავს მაინც

-ოვეს საშობაოდ. მაინც შეძლებული გლეხია, ის ხომ ცდილობს ისეთი ღორი დაჭალოს შობა ღამეს, რომ სამი კაცი ძლივ დასძრავდეს.

ახალი ამბები და ფენომენები.

ოქტიარა დეკემბერის მოსკოვში ხელი-დაუსხამთ ეპისკოპოზად არქიმანდრიტი ბენედიქტოვის, რომე-ლიც უმაღლესის ბრძანებით ეპისკოპოზად სოფ ეპისკოპოზ-ად ანრის დანიშნული. სემინარიის კურსს შესრულ-ებასთანავე მ. ბენედი შემდგარა ბერად და ოცი წელიწადია თითქმის, რაც ამ წოდებაში იმყოფებოდა.

* * *

ჩვენ მივიღეთ ობერ-ოლის სასულიერო სემინარი-ის ღორის შეგირდთა სასარგებლოდ: მიღებლის ᲚᲝᲜᲓᲘ-ტი მაკიკარიანისაგან ხუთი მანეთი, მიღებლის ᲒᲠᲐ-ᲡᲘᲛ ᲮᲣᲗᲘᲯᲘᲪᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ხუთი მანეთი, მიღებლის ᲐᲜᲓᲠᲘᲐ ᲒᲘᲠᲩᲔᲒᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ხუთი მანეთი. ᲧᲔᲚᲔᲗ ᲔᲡ ᲤᲣᲜᲓᲘᲗᲐ ᲩᲕᲔᲜ-ᲒᲐᲜ ᲒᲐᲛᲒᲐᲠᲯᲔᲚᲘᲡ ᲓᲐᲜᲘᲨᲜᲣᲚᲘᲡᲐᲛᲔᲑᲘ.

* * *

ხარკოვის უნივერსიტეტის სტუდენტის Иосиф ᲖᲘᲜᲝᲕᲘᲩᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ჩვენ მივიღეთ გაზეთში დასაბეჭდათ შემდეგი წერილი:

„მ. რ., გაზეთო, უმორჩილესად ცოტა ადგილი მისცეთ თქვენს გაზეთ „ᲛᲬᲘᲚᲔᲡᲘ“-ᲨᲘᲡᲐ წერილს:

ᲑᲣᲚᲒᲐᲠᲘᲗᲐ მადლობას ესწერავ ბ. Ѳეოფ. ᲮᲣᲗᲘᲯᲘᲪᲔᲫᲘᲡ, ᲯᲐᲚᲔᲚ. ᲛᲔᲚᲮᲘ და ᲥᲠᲘᲡᲢᲔ. ᲓᲐᲮᲐᲠᲯᲔᲚᲔᲫᲘᲡ იმ კეთილ საქმისთვის, რომელშედაც მათ მოუღიათ შრომა და რომელიც გამოცხადებულ იყო მათ მიერ გაზეთ „ᲒᲝᲚᲝᲠᲘᲡ“ მე № 248-ᲨᲘ.»

* * *

ᲯᲣᲗᲘᲡᲘᲡ სასულიერო ოთხ-კლასიანი სასწავლებლის ᲠᲔᲥᲢᲝᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲩᲕᲔᲜ მიღეთ შემდეგი წერილი: „მ. რედაქტორო! რწმუნდეთ ჩემ დამო სასულიერო სასწავლებლის წინანთ ᲪᲔᲪᲔᲗᲘᲡ ᲡᲐᲡᲐᲠᲒᲔᲑᲚᲝᲠᲘ შემოსწირეს ფულები შემდეგ პირებმა: Ი. სანებელიძემ 2 მ., მ. ᲛᲐᲡᲘᲠᲝᲕᲘᲡ 2 მ., ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲛᲚᲐᲓᲝᲜᲘᲫᲔ ᲡᲐᲯᲐᲠᲝᲕᲐᲜᲘᲐ 3 მ., ᲐᲚᲘᲡᲢᲐᲠᲥᲝ ᲓᲐᲛᲑᲐᲨᲘᲫᲔ 2 მ.; ნიკოლ. მაღრაძემ 3 მ.; ᲐᲜᲓᲠᲘᲐ ᲑᲔᲜᲘᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡ 2 მ.; Д. ᲚᲣᲙᲘᲐᲜᲝᲕᲘᲡ, Ѳ. ᲐᲮᲘᲩᲐᲕᲐᲫᲔ, Ს. ᲛᲐᲢᲐᲠᲐᲫᲔ, ᲠᲝᲚᲐ. ᲛᲐᲢᲐᲠᲐᲫᲔ, Ж. ᲐᲕᲘᲪᲘᲠᲘᲫᲔ, Ш. ᲒᲐᲖᲐᲠᲔᲚᲛᲐ, Ш. ᲨᲐᲯᲐᲫᲔ, Ш. ᲐᲕᲐᲪᲘᲔᲕᲘᲡ, Д. ᲩᲘᲛᲐᲯᲐᲫᲔ და ᲐᲛ. ᲡᲣᲚᲡᲐᲫᲔᲚᲔᲡ თითო მანეთი, საბანტოფოს ფერფლმა Ѳ. ᲮᲐᲜᲗᲝᲫᲔ 50 კაპ.; მეკედლეთმა სამლაღონრონოდგან 13 მან.; სირბილაძის სამლაღონრონოდგან 9 მან. 40 კაპ.; თვით ᲯᲣᲗᲘᲡᲘᲡ სასულ. სასწავლ. მოწყდეთ შემოწირეს 22 მან. 80 კაპ. სულ შემოიღეა წინანთ-საცავნ სასარგებლოდ 1886 წელში 106 მან. 70 კაპ.

ᲛᲘᲜᲓᲘᲡ გაზეთის საშუალებით ᲧᲔᲚᲔᲡ ამ პირთა გულითად მადლობას უძღვნი და ეაცხადებ, რომ მათგან შემოწირული ფულები ჩემგან შეწირული 5 მანეთით მოხმარებული იქნება დანიშნულებისამებრ.»

ᲨᲘᲜᲐᲐᲠᲡᲘ: 1887 წელიწადი.—როგორ სრულდება სეარო ᲗᲘᲣᲠᲝᲜᲘᲡ ᲒᲐᲜᲬᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲘᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲐ ᲓᲐ ᲡᲐᲕᲐᲚᲓᲔᲑᲣᲚᲝ ᲓᲐ ᲡᲐᲕᲐᲚᲓᲔᲑᲣᲚᲘᲐᲜ ᲛᲝᲜᲐᲪᲘᲡᲘᲡᲬᲠᲘᲗᲘᲡ ᲬᲐᲡᲐᲮᲘᲡ.—ᲛᲔᲚᲮᲘᲗᲘᲡ ᲡᲝᲤᲝᲠᲝ.—ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲔᲑᲘᲡ—ᲠᲝᲒᲝᲠ ᲓᲐᲕᲘᲡᲬᲠᲔᲑᲔᲑᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘᲡᲐᲜ ᲨᲝᲗᲐ ᲮᲣᲗᲘᲯᲘᲪᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲬᲔᲚᲘᲬᲐᲓᲘᲡ.—ᲡᲐᲡᲬᲐᲕᲚᲘ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ და ᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲑᲘ.

ᲠᲔᲓᲐᲥᲢᲝᲠᲘ და გამომცემელი მდგ. დ. დამბაშიძე. *Дозволено цензурою Кутаисъ, 31 декабря, 1886 г.*

ᲛᲬᲘᲠᲐᲤᲝᲜᲘᲡ-ᲛᲬᲘᲠᲔᲑᲘ მდგ. დ. დამბაშიძისა ᲥᲐ. ᲘᲐ. ᲮᲔᲯᲘᲐᲜᲘᲡ